
ALAKZATOK, SZÍNEK, RITMUS

1. modul

KÉSZÍTETTE: KÖVES GABRIELLA CENKVÁRI GYÖRGYI ÖTLETEI ALAPJÁN

1. MODUL

ALAKZATOK, SZÍNEK, RITMUS

A modul célja	A tanuláshoz szükséges pszichikus funkciók erősítése; a vizuális, az auditív, a taktilis és kinezetikus észlelés, diszkrimináció, valamint az ezzel kapcsolatos tapasztalatok értelmezésének fejlesztésével. Az események és tárgyak minél több szempontból való szemlélése, a szó konkrét és átvitt értelmében egyaránt. Azonos tudattartalom többféle megnyilvánulásának megtapasztalása. Összefüggések felismerése. Algebra: Számírás, szám felismerés különböző szituációkban. Geometriai ismeretekkel kapcsolatos tapasztalatok szerzése. Síkidomok tulajdonságainak tapasztalati úton való megismerése. A közös tevékenység, játék, munka örömeinek felfedezése. Beszédfejlesztés különös tekintettel a beszédtechnikára, a saját gondolatok kifejezésére és a személyek közti kommunikációra. A térben és síkban való tájékozódás fejlesztése összekapcsolva a mozgáskoordináció és a manipuláció javításával.
Időkeret	3x45perc
Ajánlott korosztály	1. osztály
Modulkapcsolódási pontok	Fejlesztési modulok, Matematika A 1. modul A matematika A, B, C típusú moduljai közül azok, melyekben az észlelés, figyelem, képzelet, emlékezet fejlesztése kiemelt feladat.
A képességfejlesztés fókuszai	Észlelés, figyelem, képzelet, emlékezet Kreativitás Együttműködés, páros munka Kommunikáció Szabálykövetés Téri orientáció Mozgáskoordináció Manipuláció Síkidomokkal kapcsolatos ismeretek elmélyítése Ábrázolás

AJÁNLÁS

Fontos a gyerekeket bátorítani az azonos dolgok többféle megnyilvánulásának észrevételére, valamint az egyéni látásmód megőrzésére és kifejezésére, a világ sokszínűségének szem előtt tartására és elfogadására.

TÁMOGATÓRENDSZER

Ransburg Jenő: Pszichológiai rendellenességek gyermekkorban Nemzeti Tankönyvkiadó, 2005 (4. kiadás)

ÉRTÉKELÉS

A modulban **folyamatos megfigyeléssel** követjük:
az érzékszerveken keresztül beérkező információk értelmezésének pontosságát
a különböző észlelések feldolgozását
az együttműködés és a szabálykövetés szintjét közös tevékenységekben
a mozgáskoordináció és ábrázolás fokát
a képi megjelenítés fejlettségét
a szóbeli kifejezőkészséget
a játékban és az egyéb feladatvégzésben megmutatkozó elmélyültséget

1. FOGLALKOZÁS

Időterv: 45 perc

	Lépések, tevékenységek (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyagtartalmak)
				Munkaformák	Módszerek	
I. Ráhangelődés*, a játék előkészítése						
	Motiváló beszélgetés	Beszéd, kommunikáció, egymásra figyelés, egymás jobb megismerése, képzelet, szokványostól eltérő nézőpont felszínre hozása	Minden gyerek Lehetőség van a matematikában kevésbé jeleskedők aktivizálására	Frontális	Beszélgetés	

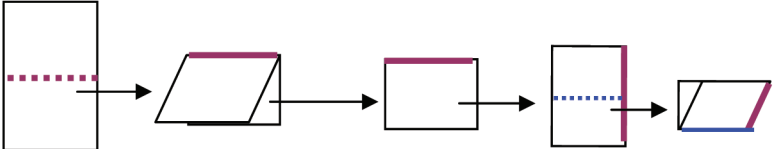
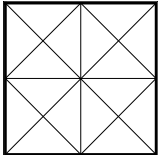
	Lépések, tevékenységek (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyagtartal- mak)
				Munkaformák	Módszerek	
II. Az új tartalom feldolgozása*						
	Számok rajzolása, egymás hátára páronként és oszlopban elhelyezkedve	Taktilis és kinezte- tikus tapasztalatok értelmezése, téri viszonylatok érzéke- lése, méret, pozíció és távolság megítélése, irányok alkalmazása, egymásra figyelés, következtetések levo- nása és ennek megfe- lelően az adott tevé- kenység módosítása beszéd, kommuniká- ció	Minden gyerek	Páros és cso- port munka	Tevékeny- kedtetés, megbeszélés	
	Képkészítés hajtogatással és rajzolással	Manipuláció, a négy- zet hajtogatása téglal- lappá, illetve három- szöggé, téri orientáció, taktilis és kineztetit- kus érzék, kreativitás, mozgás koordináció, vizuális figura-háttér megkülönböztetés	Minden gyerek	Egyéni	Feladatmeg- oldás, szem- léltetés	Gyermeken- ként 1db kb. 20x20cm-es fe- hér négyzetlap, színes ceruzák

A MODULVÁZLAT MELLÉKLETE

Az alábbi részletes leírás célja elsősorban egyféle minta bemutatása. Nem lehet és nem szabad kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint dönthet a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

A FELDOLGOZÁS MENETE

Alakzatok, színek, ritmus	
Ráhangolódás, a feldolgozás előkészítése	
Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
A tanító beszélgetést kezdeményez arról, hogy ki milyen eszközzel szeret rajzolni, ill. milyen eszközzel lehetséges a rajzolás, színezés.	A gyerekek megosztják egymással és a tanítóval az ábrázolással kapcsolatos kedvteléseiket, tapasztalataikat, ismereteiket. Fantáziájukra hagyatkozva elképzeléseik is szóba kerülhetnek, megfogalmazhatnak soha nem látott, általuk ki nem próbált lehetőségeket.
Az új tartalom feldolgozása*	
A tanító a gyerekek beszámolójából kiemeli a mutatóujjal való rajzolást (amennyiben nem hangzott el, megemlíti azt) majd párba állítja a csoportot, és megkéri a pár egyik tagját, hogy ujjával rajzoljon számokat társa hátára, akinek ki kell mondania a számok nevét. Ezután a rajzó és kitaláló gyerekek cseréljenek.	A gyerekek játék közben szóban megfogalmazzák tapasztalataikat és visszajelzések alapján igyekeznek tökéletesíteni „technikájukat”.
A tanító körbe ülteti a gyerekeket és beszélgetést kezdeményez az imént játszott játékról.	A gyerekek megfogalmazzák érzéseiket, tapasztalataikat a játékkal kapcsolatos gondolataikat.
A tanító segít a gyerekeknek oszlopba rendeződni, majd közli a játékszabályt és irányítja a játékot.	Ezúttal az utolsó helyen álló gyerek rajzol először az előtte álló gyerek hátára, aki némán „továbbítja” rajzolással a számot előtte álló társának, és így tovább az oszlop elejéig, amikor is elhangzik a szám neve, és kiderül, hogy megváltozott-e útközben.

	A játék első megismétlésekor a gyerekek félfordulatot tesznek, így az előbbi kezdő lesz a lánc végén. A másodszeri ismétlés előtt a gyerekek szabadon szaladgálhatnak, majd tap-sra újra oszlopot alkotnak.
Az asztalnál elhelyezkedő gyerekek mindegyikének ad a tanító egy négyzetlapot, és bemutatja hogyan hajtják félbe – téglalapot alkotva – majd megint félbe –ismét négyzetet készítve- a papírt. Most a negyedrésznyre csökkent négyzet egyik átlója mentén háromszöggé hajtja össze, végül ezt a háromszöget középen félbe hajtva kis háromszöget alakít. Ezután a teljes papírt széthajtogatva beszélgetést kezdeményez a felfedezhető négyzetek és háromszögek számáról. Tanítói irányítással ujjukat végighúzzák a papírlapon a háromszögek, illetve a négyzetek mentén. A tanító elmondja a gyerekeknek, hogy tervezzék meg, hogy milyen színűre és mintájúra színezik ki a különböző alakzatokat, majd színes ceruzákat, vagy zsírkrétákat oszt. Akár a szín, akár a minta ismétlődhet.	A tanulók lépésenként követik a hajtogatást, és tapasztalataikat szóban megfogalmazzák. A tanulók elkészítik a képüket periodikusan, vagy nem periodikusan valamilyen szabályosság szerint vagy rapszodikusan színezve az alakzatokat.

2. FOGLALKOZÁS

Időterv: 45 perc

Változat	Lépések, tevékenységek (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyagtartalmak)
				Munkaformák	Módszerek	
I. Ráhangolódás*, a játék előkészítése						
	Közös verselés.	Figyelem, mozgás koordináció, auditív észlelés, látási, hallási emlékezet, fonéma-hallás, ritmusérzék, muzikalitás, szótagolás, alkalmazkodás, légzéstechnika, artikuláció, beszédtempó, dinamika	Minden gyerek	Frontális, egyéni	Megfigyelés, tevékenykedtetés, gyakorlás	Gyerekenként egy példány Weöres Sándor Haragosi című verséből, valamint egy ceruza

Változat	Lépések, tevékenységek (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyagtartalmak)
				Munkaformák	Módszerek	
II. Az új tartalom feldolgozása*						
	Ritmikus ököl nyitás-csukás, dobogás	Kreativitás, mozgáskoordináció, taktilis és kinezetikus tapasztalatokról szerzett visszajelentések, ritmusérzék, figyelem, a motorium és a percepció összhangja, emlékezet, kreativitás	Minden gyerek. Indirekt differenciálás. A kevés ötlettel rendelkező gyerekek segítése.	Frontális, egyéni, páros munka	Tevékenkedtetés, megfigyelés, gyakorlás	
	Ritmus megjelenítése rajzban	Ritmusérzék, finomanipuláció, vizuális észlelés, képzelet, kreativitás	Minden gyerek. Indirekt differenciálás. A kevés ötlettel rendelkező gyerekek segítése.	Egyéni	Tevékenkedtetés	Rajzlap, grafit ceruza, papír sablon, színes ceruzák minden gyerekeknek

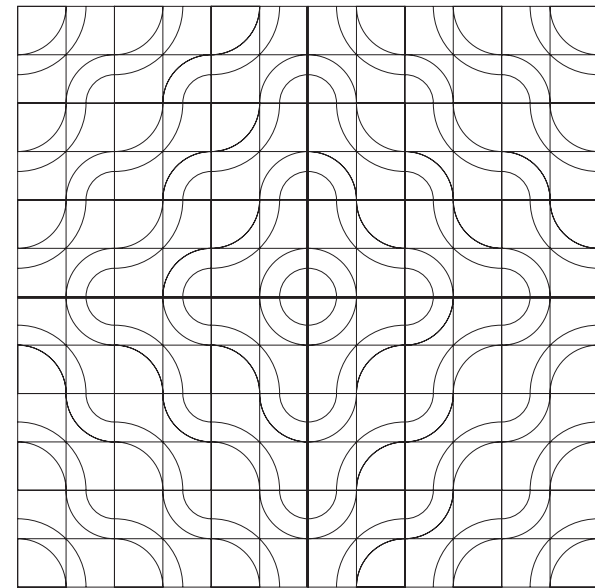
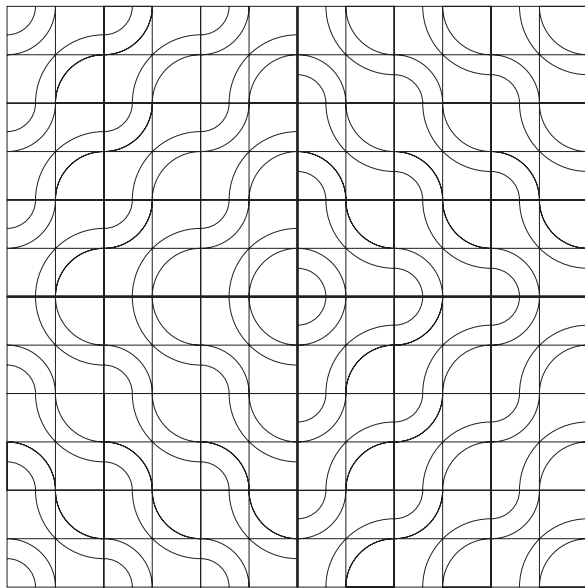
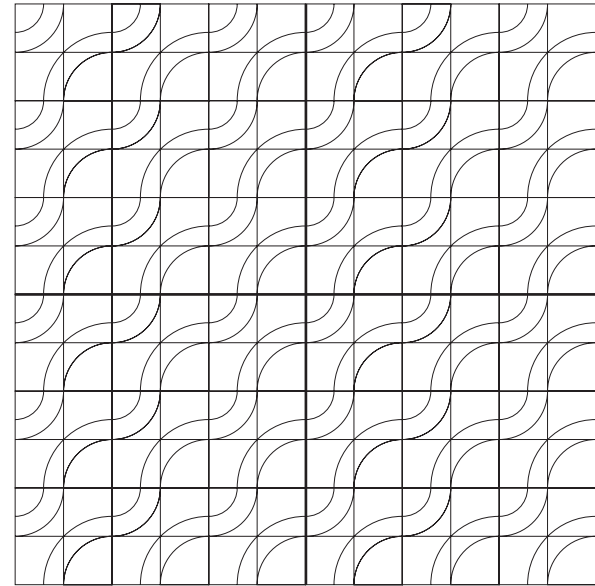
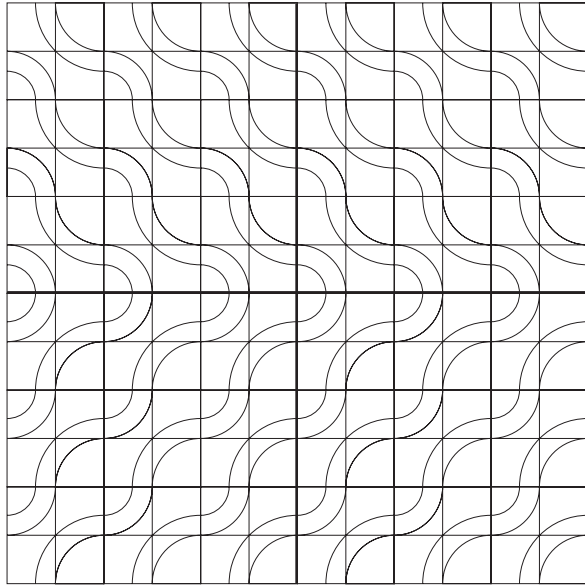
A MODULVÁZLAT MELLÉKLETE

Az alábbi részletes leírás célja elsősorban egyféle minta bemutatása. Nem lehet és nem szabad kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint dönthet a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

A FELDOLGOZÁS MENETE

Ráhangelődés, a feldolgozás előkészítése	
Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
A tanító elmondja –érzékeltetve a ritmust- Weöres Sándor Haragosi című versét, ezután meghallgatja az esteleges spontán véleményeket, hozzászólásokat. Fut, robog a kicsi kocsi, Rajta ül a Haragosi, Din don diridongó, Ha kiborul az a kocsi, Leröpül a Haragosi , Din don diridongó. Stb. A tanító felolvassa a verset többször egymás után. A tanító két csoportot alakít, melyeket arra ösztönözni, hogy igyekezzenek azonos ritmusban szavalni; így a versszakok harmadik és ötödik sora egyszerre hangzik. A siker érdekében ezek a lépések többször is ismételhetők. Ügyeljünk a fokozatosságra!	A tanulók a tanítóval együtt mondják a vers szövegét oly módon, hogy először, tanítói segítséggel –a tanító hangosabb, a gyerekek halkabbak- érzékeltetik a ritmust. Másodszori versmondáskor ceruzájuk végével minden egyes szótagra koppantanak egyet. Ezután a csoport egyik fele azt skandálja folyamatosan, hogy: „Din don diridongó” míg a csoport másik fele az eredeti verset mondja. Majd a csoportok cserélnek. Végül –levezetésként- a csoportok ismét együtt mondják a verset egészen halkán kezdve, majd egyre hangosabban folytatva, illetve hangosan kezdve és halkán folytatva.

A tanító oszlopba rendezi a csoportot. A gyermekek egymás vállát, vagy derekát fogják, és ritmusra menetelnek versmondás közben.	
II. Az új tartalom feldolgozása*	
A tanító az asztalra helyezi ökölben tartva mindkét kezét, majd valamilyen szabályosság alapján jobb és bal kezét nyitja csukja, időnként lábdobogásokat iktat be, közben a verset mondja. Ösztönzi a gyerekeket hasonló gyakorlat összeállítására.	A tanulók a maguk által komponált „műveket” megtanulják, gyakorolják, folyamatosan végzik . Amikor úgy érzik, hogy jól megy, páronként előadják egymásnak amit alkottak.
A tanító javaslatot tesz a kártya segítségével kép készítésére. Arra ösztönzi a gyerekeket, hogy valamilyen ritmust próbáljanak megjeleníteni munkájukban. A sablon a mellékletből sokszorosítható. Gyermekeként 4, 6, 8 darabot nyomtassunk. Az elkészült alkotásokat ragasszuk rajzlapra, majd színezzük ki az ábrákat. Néhány lehetséges mintát mutatunk a következő oldalon.	A tanulók megtervezik és kiszínezik az ábrát. Megtéteintik egymás munkáját.

3. FOGLALKOZÁS

Időterv: 45 perc

Változat	Lépések, tevékenységek (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyagtartalmak)
				Munkaformák	Módszerek	
I. Ráhangolódás*, a játék előkészítése						
	Síkidom-kitalálás (barkochba): A gyermekek kérdéseket tesznek fel a síkidom kitalálása érdekében. A feltett kérdésre igennel vagy nemmel lehet válaszolni. Cél a kigondolt síkidom kitalálása.	Beszéd, kommunikáció, egymásra figyelés, képzelet, gondolati tartalom érthető visszaadása. A logikai készlet elemeinek meghatározása, kör, háromszög, négyzet, lyukas, nem lyukas fogalmak használata, a piros, sárga, kék, zöld színek alkalmazása. A logikai és, vagy, valamint a tagadás fogalmak használata játék közben.	Minden gyerek. A tanító segítse azokat a gyermekeket, akik nehezebben, vagy nem tudnak kérdést feltenni.	Páros	Beszélgetés, tevékenykedtetés,	Logikai készlet

II. Az új tartalom feldolgozása*						
	Tátika készítése hajtogatással, síkidomok rajzoló- lása adott szabály alapján	Taktilis és kinez- tetikus észlelés, téri orientáció, irányok al- kalmazása, egymásra figyelés, manipuláció, azonosság, különbség felismerése, figyelem, együttműködés	Minden gyerek	Páros, egyéni munka	Tevékeny- kedtetés, megbeszélés	Gyereken- ként 1db kb. 20x20cm-s négy- zetlap, grafit és színes ceruzák, 1db (a tanító részére) papír- hajtogatásról szóló kézikönyv, négyzetrácsos füzetlap
	Nézeti ábrázolás előkészítése	Vizuális észlelés, forma felismerés, nem szokványos nézőpon- tok figyelembe vétele, finommanipuláció, téri orientáció, kreati- vítás, irányok alkalma- zása, figyelem	Minden gyerek. A lemaradókat vagy tévesen dolgozókat a megfigyelésük pontosításával segít- sük.	Egyéni munka	Feladatmeg- oldás, szem- léltetés	Grafit és színes ceruzák, tárgyak A teremben elhelyezve, le- hetőség szerint több azonos, négyzetrácsos füzetlapok

A MODULVÁZLAT MELLÉKLETE

Az alábbi részletes leírás célja elsősorban egyféle minta bemutatása. Nem lehet és nem szabad kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint dönthet a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

A FELDOLGOZÁS MENETE

Ráhangolódás, a feldolgozás előkészítése	
Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
A tanító párokat szervez. Elmondja a játék szabályát. (Barkochba) Amennyiben marad gyerek pár nélkül, a tanítói is játszik. Ösztönözzük a tanulókat az „és” szó használatára. (Piros és lyukas, stb.)	A párok egyik tagja a logikai készlet egyik elemét rejti a tenyerébe. A másik gyerek kérdések feltevésével próbál rájönni, melyik az a síkidom. Amikor sikerül kitalálni cserélnek.
A tanító leülteti a gyerekeket és beszélgetést kezdeményez a játék tapasztalatairól.	
II. Az új tartalom feldolgozása*	
A tanító bemutatja a „tátika/sótartó” hajtogatását, valamint javaslatával segíti a munkát. (Négyzet alakú lap csúcsait behajtjuk a négyzet középpontjához. Kapunk egy kisebb négyzetet. Ezt átfordítjuk a másik oldalára. A műveletet még egyszer megismételjük. Jobb, illetve bal kezünk hüvelyk és mutató ujját a fülecskébe helyezük, és nyitjuk, csukjuk.) A hagyományosan Tátika néven ismert játék szabályainak megfelelően különböző színes jelekkel látjuk el papírból készített játéktárgyunkat. Ez esetben azonban a következő jelek kerülnek a Tátika megfelelő háromszögeire: piros paca, háromszög (grafittal), téglalap (grafittal), zöld paca, négyzet (grafittal), sárga paca, barna paca, kör (grafittal).	A tanulók lépésenként követik és másolják a tanító mozdulatait. A tanítói utasítás alapján történő rajzolást követően a gyerekek ujjaikra helyezik és kipróbálják a Tátikát.

A tanító elmondja a játékszabályt. (Dobókockával dobunk. A dobás alapján állapítjuk meg, hányszor kell nyitni a „Tátikánkat”.

A párok egyike kezeli az eszközt, társa pedig a megfelelő színes ceruza kiválasztása után négyzetrácsos lapra a megfelelő síkidomokat rajzolja. (Pl.: sárga téglalap, vagy barna háromszög a kifejezéseket leolvassa a Tátikáról a jelek alapján.) Ezután a párok cserélnek. Folyamatosan ellenőrzik egymás munkáját.

A tanító síkidomokat mutat. A gyermekek keresnek a teremben olyan tárgyakat, amelyek

a) oldalról nézve,

b) felülről nézve ilyennek látszanak.

A megbeszélés után, a tanító felajánlja, hogy a tárgyak megtekintése után le lehet rajzolni azokat, különböző nézetekből.

Amennyiben a tanulók a képekről meg tudják állapítani, mely tárgyakat látják, lerajzolják. Több megoldást is adhatnak.

A gyerekek négyzetrácsos papíron rajzolnak.